

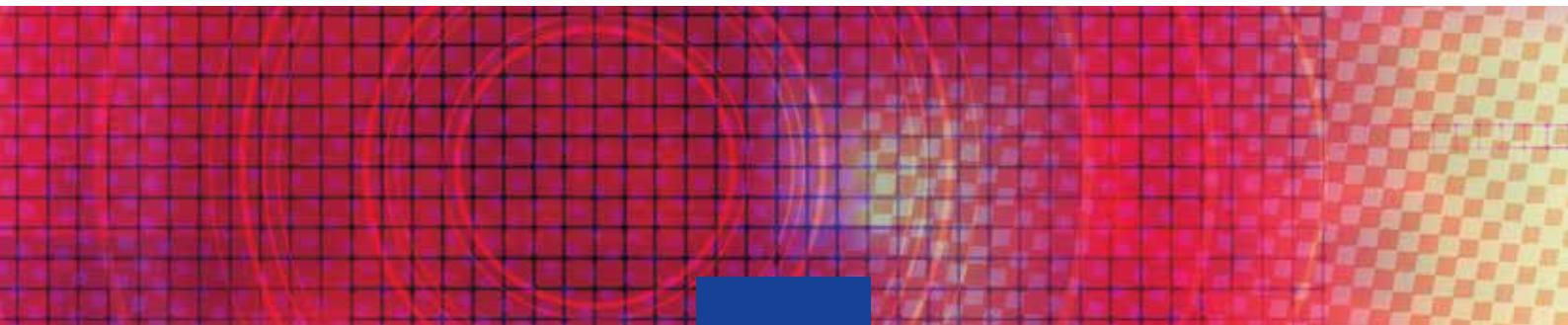
Europska
komisija

POLITIKE
EUROPSKE
UNIJE

Proširenje

Širenje
europskih
vrijednosti
i standarda
na veći broj
zemalja

Politika proširenja EU-a čini Europu sigurnijom i stabilnijom; omogućuje nam da rastemo i promičemo naše vrijednosti i pruža nam priliku da preuzmemo ulogu globalnog igrača na svjetskoj pozornici.

POLITIKE EUROPSKE UNIJE

Ova publikacija dio je serije kojom se objašnjava što EU poduzima u različitim područjima politika, zašto je uključen u ta područja i koji su rezultati.

Publikacije možete pronaći na internetskim stranicama:

http://europa.eu/pol/index_en.htm

<http://europa.eu/!wT73dg>

Kako funkcionira Europska unija
Europa u 12 lekcija
Europa 2020.: Europska strategija rasta
Osnivači EU-a

Bankarstvo i financije
Borba EU-a protiv prijevara i korupcije
Carine
Digitalna agenda za Europu
Ekonomska i monetarna unija i euro
Energija
Granice i sigurnost
Humanitarna pomoć i civilna zaštita
Istraživanje i inovacije
Javno zdravstvo
Klimatska akcija
Kultura i audiovizualna djelatnost
Međunarodna suradnja i razvoj
Migracije i azil
Obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport
Okoliš
Oporezivanje
Poduzetništvo
Poljoprivreda
Pomorstvo i ribarstvo
Potrošači
Pravosuđe, građanstvo, temeljna prava
Promet
Proračun
Proširenje ✘
Razvoj i suradnja
Regionalna politika
Sigurnost hrane
Trgovina
Tržišno natjecanje
Unutarne tržište
Vanjski poslovi i sigurnosna politika
Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje

SADRŽAJ

Zašto se EU širi	3
Kako se odvija proces proširenja . . .	5
Što se postiže proširenjem EU-a . . .	11
Izgledi za budućnost	16
Više o temi	16

Politike Europske unije: Proširenje

Europska komisija
Glavna uprava za komunikaciju
Informiranje građana
1049 Bruxelles
BELGIJA

Rukopis ažuriran u lipnju 2015.

Naslovnica i slika na stranici 2.:
© Digital Vision/Getty Images

16. str. – 21 × 29,7 cm

Print ISBN 978-92-79-49195-5 doi:10.2775/807181

PDF ISBN 978-92-79-49181-8 doi:10.2775/49206

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2015.

© Europska unija, 2015.

Umnožavanje je dopušteno. Za svaku uporabu ili umnožavanje pojedinačnih fotografija dopuštenje treba zatražiti izravno od nositelja autorskih prava.

Zašto se EU širi

Europska unija stvorena je 1950-ih radi promicanja mira, napretka i europskih vrijednosti na kontinentu. Njezina je svrha danas jednako značajna kao i tada.

Europska unija otvorena je za sve europske demokratske zemlje koje joj se žele pridružiti. Taj proces prati politika proširenja EU-a.

Nakon što se proširio sa 6 na 28 članica, koje se protežu od Atlantika do Crnog mora, EU je postao domom više od 500 milijuna ljudi.

Prednosti za sve

Proširenje služi interesima država članica kao i zemalja pristupnica. Ono čini Europu sigurnijom i naprednijom, posebice zbog promicanja demokracije i temeljnih sloboda, vladavine prava i jedinstvenog tržišta.

Prednosti jedinstvenog tržišta znatne su: samo neke od njih jesu gospodarski rast koji dovodi do višeg životnog standarda, sigurnija roba široke potrošnje, niže cijene i veća mogućnost izbora u sektorima kao što su telekomunikacije, bankarstvo i zračni prijevoz. Te

Hrvatska, koja je postala članicom EU-a 2013., dobro je poznata po svojim starim primorskim gradovima, poput Splita.

prednosti ostvaruje sve veći broj ljudi budući da se i EU povećava.

EU je prije svega zajednica vrijednosti. Mi smo obitelj demokratskih europskih država posvećenih suradnji radi ostvarenja mira i slobode, blagostanja i socijalne pravde. Mi branimo te vrijednosti. Tražimo povećanje solidarnosti među europskim narodima, poštujući i čuvajući pritom naše različitosti.

Proširenjem se ostvaruje rast

U gospodarskom smislu sve su države članice EU-a ostvarile korist jer su zahvaljujući proširenju ukinute trgovinske prepreke u Europi te se stvorilo veće i perspektivnije unutarnje tržište:

	2004. u milijardama eura	2013. u milijardama eura	
<i>BDP 12 „novih“ država koje su EU-u pristupile 2004. i 2007.</i>	577	1 026	+ 77 %
<i>BDP 15 „starih“ država koje su EU-u pristupile prije 2004.</i>	10 047	11 999	+ 19 %
<i>Trgovina između „starih“ i „novih“ država članica EU-a</i>	162	300	+ 185 %
<i>Izravna ulaganja „starih“ država članica EU-a u „nove“ države članice EU-a (** 2012.)</i>	173	564 (*)	+ 326 %

Uzastopna proširenja

1952. 1973. 1981. 1986. 1995. 2004. 2007. 2013.

Države kandidatkinje i moguće države kandidatkinje

Europska ekonomska zajednica, osnovana pedesetih godina dvadesetoga stoljeća, a danas poznata kao Europska unija, izvorno je imala šest država članica: Belgiju, Francusku, Njemačku, Italiju, Luksemburg i Nizozemsku.

Godine 1973. pridružile su se Danska, Irska i Ujedinjena Kraljevina. Grčka se pridružila 1981., a potom, 1986. godine, pristigli su Španjolska i Portugal. Austrija, Finska i Švedska pridružile su se 1995.

Godine 2004., u najvećem dotadašnjem proširenju, Cipar, Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija postale su države članice. Tri godine poslije toga, 2007., pristupile su Bugarska i Rumunjska.

Hrvatska je ušla u EU 1. srpnja 2013., čime se ukupan broj članica povećao na 28.

Kako se odvija proces proširenja

Pedesetih godina 20. stoljeća, čelnici šest zemalja koje su se još uvijek oporavljale od ratnih razaranja, počeli su stvaranje Europske unije.

To je bio pothvat bez presedana koji je zahtijevao mnogo hrabrosti i viziju: zemlje koje su stoljećima međusobno ratovala dogovorile su se da djeluju zajedno u pogledu važnih pitanja koja su se ticala njihove zajedničke budućnosti.

Također su se složile da neke od svojih ovlasti prenesu na novu razinu, koju danas jednostavno nazivamo Europska unija.

Europska unija povijesni je uspjeh. Stvorila je svojim narodima najdulje razdoblje mira i visoku razinu blagostanja. Ono što je počelo kao klub šestorice, danas obuhvaća 28 država s više od 500 milijuna stanovnika. Osnivači su imali viziju uključivanja, ostavljajući otvorena vrata za ulazak drugih demokratskih europskih zemalja. Pomaganje zemljama koje žele postati članice stalna je zadaća EU-a u posljednjih pet desetljeća i to kroz promicanje gospodarskog rasta i solidarnosti, te pružanje podrške demokratskim snagama u zemljama koje su izašle iz diktature.

Tko se može pridružiti?

Članak 49. Ugovora o Europskoj uniji kaže da svaka europska država može podnijeti zahtjev za članstvom ako poštuje demokratske vrijednosti EU-a te se zalaže za njihovo promicanje.

Država može postati članicom ako ispunjava kriterije i uvjete za pristupanje koje su definirali čelnici EU-a na sastanku na vrhu u Kopenhagenu 1993. i koji su razrađeni u kasnijim odlukama EU-a. Takozvani **kopenhaški kriteriji** sljedeći su:

1. politički: stabilne institucije koje jamče demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava i poštivanje i zaštitu manjina;

2. gospodarski: djelotvorno tržišno gospodarstvo i sposobnost nošenja s konkurencijom i tržišnim snagama u EU-u;

3. sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva, uključujući provedbu ciljeva političke, gospodarske i monetarne unije.

Osim toga, EU mora biti u mogućnosti integrirati nove članice te stoga zadržava pravo odlučiti kada ih je spreman prihvatiti.

I države kandidatkinje zapadnog Balkana moraju pridonijeti regionalnoj suradnji i dobrim odnosima sa susjednim zemljama (tzv. „uvjetovanost procesa stabilizacije i pridruživanja”).

Članak 2. Ugovora o Europskoj uniji

Unija je utemeljena na vrijednostima poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinama. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama...

Članak 49. Ugovora o Europskoj uniji

Svaka europska država koja poštuje vrijednosti iz članka 2. te se zalaže za njihovo promicanje, može podnijeti zahtjev za članstvo u Uniji.

Tko odlučuje o pristupanju?

Nove članice pristupaju uz jednoglasan pristanak država članica EU-a.

Kad država podnese zahtjev za članstvom u EU-u, vlade zemalja članica, zastupljene u Vijeću, najprije odlučuju hoće li prihvatiti zahtjev. Države članice potom, na temelju mišljenja Europske komisije, odlučuju o odobrenju statusa kandidata zemlji podnositeljici zahtjeva, kao i o otvaranju pristupnih pregovora. Isto

tako, države članice, s obzirom na preporuke Komisije, odlučuju kada i pod kojim će uvjetima otvoriti i zatvoriti pregovore s kandidatom u svakom od područja politike.

Nakon uspješnog završetka pregovora izrađuje se pristupni ugovor koji potpisuju države članice i država kandidatkinja. Europski parlament, čije članove biraju izravno građani EU-a, također mora dati svoj pristanak. Ugovor tada moraju ratificirati sve države članice i država kandidatkinja, u skladu sa svojim Ustavom utvrđenim procedurama.

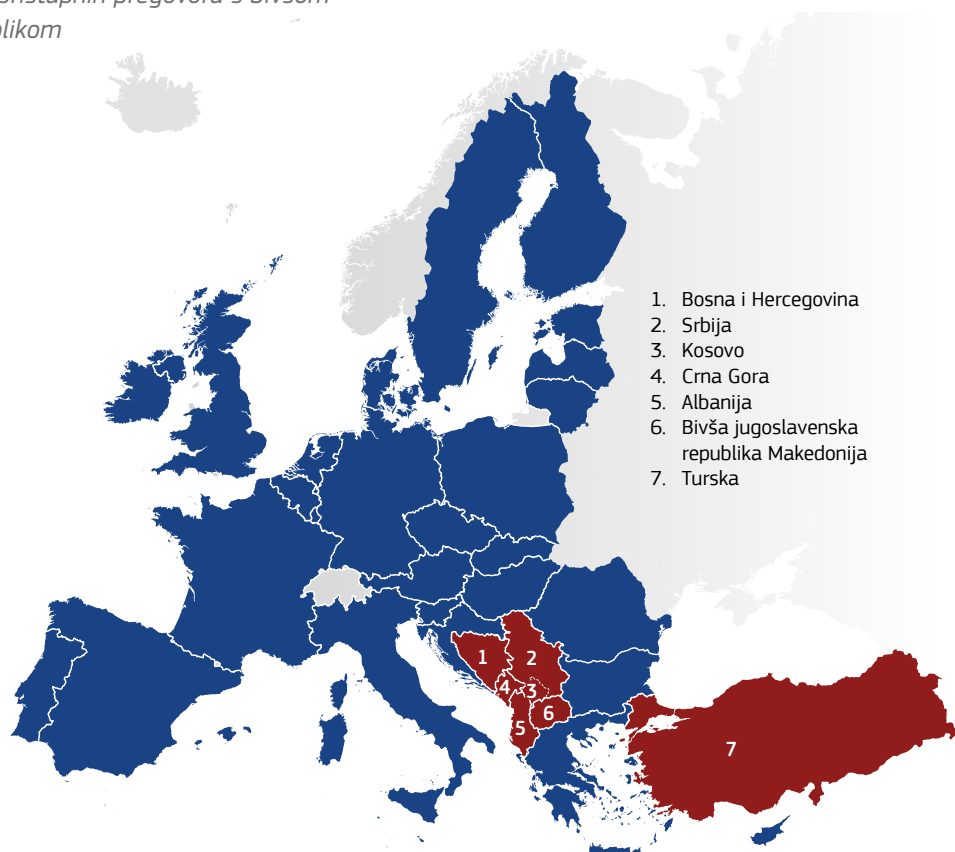
Današnje stanje

Planom proširenja Europske unije obuhvaćen je zapadni Balkan i Turska. Sve države članice EU-a potvrdile su da navedene države imaju „europsku perspektivu“, što znači da mogu pristupiti EU-u ako ispune potrebne uvjete. U tom procesu one su u različitim fazama.

Albanija, bivša jugoslavenska republika Makedonija, Crna Gora, Srbija i Turska države su kandidatkinje. Pristupni pregovori vode se s Crnom Gorom, Srbijom i Turskom. Osim toga, Komisija je preporučila otvaranje pristupnih pregovora s bivšom jugoslavenskom republikom Makedonijom.

Bosna i Hercegovina i Kosovo potencijalne su države kandidatkinje.

Island je podnio zahtjev za članstvo 2009., ali pristupni su pregovori stavljeni na čekanje 2013. na njegov zahtjev.

Države u brojkama

Države kandidatkinje i moguće države kandidatkinje	Površina (1 000 km)	Stanovništvo (u milijunima)	Po stanovniku bruto domaći proizvod (PPS ⁽¹⁾)
Albanija	27	2,9	7 800
Bosna i Hercegovina	51	3,8	7 800
Bivša jugoslavenska republika Makedonija	25	2,1	10 000
Kosovo (*)	11	1,8	
Crna Gora	13	0,6	10 600
Srbija	77	7,1	9 500
Turska	770	76,7	14 400
28 država članica EU-a zajedno	4 290	508	25 700

Navedeni iznosi odnose se na 2014. godinu. Izvor: Eurostat.

(*) Ova oznaka ne dovodi u pitanje statusni položaj te je u skladu s odlukom UNSCR 1 244 i mišljenjem Međunarodnog suda (MS) o proglašenju neovisnosti Kosova.

(¹) Bruto domaći proizvod ukupna je vrijednost svih dobara i usluga proizvedenih u zemlji tijekom godine. Često se koristi za izražavanje bogatstva. PPS, ili standard kupovne moći, jedinica je koja predstavlja istovjetnu količinu robe i usluga u svakoj zemlji, bez obzira na razinu cijena.

Albanija upotrebljava hidroenergiju za proizvodnju 90 % svoje električne energije. Zahvaljujući projektu nove hidroelektrane na rijeci Devoll na jugu Albanije, proizvodnja električne energije u toj državi povećat će se za 17 % te će se osigurati energija za 300 000 albanskih kućanstava.

napretku kandidata u ispunjavanju zahtjeva. Kandidate to potiče na brzu i učinkovitu provedbu potrebnih reformi. Neke od ovih reformi zahtijevaju znatne i ponekad teške preobrazbe političkih i gospodarskih struktura neke zemlje. Stoga je važno da vlade jasno i uvjerljivo obavijeste svoje građane o razlozima tih reformi. U tom je procesu nužna podrška iz civilnog društva.

Kada država kandidatkinja u dovoljnoj mjeri ispunjava kopenhavske političke kriterije i moguće druge uvjete, o otvaranju pregovora o pristupanju odlučuje Europsko vijeće na preporuku Komisije.

Analitički pregled

Kako bi se olakšali pregovori, cijelo zakonodavno tijelo EU-a podijeljeno je u **poglavlja**, pri čemu svako poglavlje odgovara određenom području politike. Prva faza pregovora naziva se **analitički pregled**; njegova je svrha objasniti pravnu stečevinu državi kandidatkinji te odrediti područja u kojima je potrebno da država uskladi svoje zakone i propise, ustanove ili prakse s pravnom stečevinom.

Kao osnovu za pokretanje procesa pregovora, Komisija izrađuje **izvješće o analitičkom pregledu** za svako poglavlje. Ta se izvješća podnose Vijeću. Komisija daje preporuku u vezi s tim treba li otvoriti pregovore o pojedinom poglavlju ili tražiti da se prije toga ispune određeni uvjeti (ili **referentna mjerila**).

Nakon što države članice, na temelju procjene Komisije, odluče da su referentna mjerila za otvaranje ispunjena,

Kako bi se osiguralo da EU i zemlje u procesu pridruživanja od proširenja imaju najveću moguću korist, procesom pristupanja treba upravljati pažljivo. Države kandidatkinje moraju pokazati da će u potpunosti moći preuzeti ulogu država članica, a to je nešto što zahtijeva podršku njihovih građana, kao i političku i tehničku usklađenost sa standardima i propisima EU-a. Tijekom tog procesa EU postavlja uvjete koje države moraju ispuniti kako bi prešle iz jedne faze u drugu.

Pristupni pregovori

Pristupni pregovori povezani su i sa sposobnošću kandidata za preuzimanje obveza koje proizlaze iz članstva. Oni su usmjereni na uvjete i vrijeme donošenja te provedbu i primjenu postojećih zakona i propisa EU-a u državi članici, ispisanih na otprilike 100 000 stranica. O pravilima kao takvima (također poznatim kao *acquis*, što na francuskom znači „ono što je doneseno“) ne može se pregovarati. Pregovori su u biti stvar dogovora o tome kako i kada će kandidat donijeti i učinkovito provesti pravila i procedure EU-a.

Pregovori se vode između država članica Europske unije i države kandidatkinje; njihova dinamika najviše ovisi o

Stanovništvo Kosova, s prosječnom starošću od otprilike 27 godina, najmlađe je u Europi.

država kandidatkinja podnosi **pregovaračko stajalište**. Vijeće potom donosi zajedničko stajalište EU-a, ponovno utemeljeno na prijedlogu Komisije, što omogućuje otvaranje pregovora o poglavlju. Zajedničko stajalište EU-a također uključuje uvjete (referentna mjerila) za zatvaranje tog poglavlja.

Kad su referentna mjerila za zatvaranje ispunjena, države članice donose novo zajedničko stajalište (uvijek na temelju nacrt Komisije) u kojem se zaključuje da se poglavlje može zatvoriti, ali samo privremeno. Pregovori o pristupanju EU-u odvijaju se po načelu da „ništa nije dogovoreno dok sve nije dogovoreno”, tako da do konačnog zatvaranja poglavlja dolazi tek na kraju cijelog pregovaračkog procesa.

Izvješćivanje i praćenje

Komisija obavješćuje Europski parlament i Vijeće o napretku država koje žele pristupiti, i to putem godišnjih strategija i izvješća o napretku za pojedinu zemlju. Ona također nadzire poštivanje obaveza koje je država kandidatkinja preuzela tijekom pregovora.

Praćenje se nastavlja sve do pristupanja. To omogućuje pružanje dodatnih smjernica dok zemlje prihvaćaju odgovornosti u vezi s članstvom, a ujedno jamči sadašnjim državama članicama da nove članice ispunjavaju uvjete za pristupanje.

Ugovor o pristupanju

Kad pregovori o svim poglavljima završe na zadovoljavajući način za obje strane, rezultati pregovora uvrštavaju se u nacrt Ugovora o pristupanju. Tada se konzultira s Komisijom, a Europski parlament daje svoj pristanak. Nakon toga potpisuje se ugovor i ratificira u državi kandidatkinji i svim državama članicama.

Ohridsko jezero, koje se nalazi na granici između bivše jugoslavenske republike Makedonije i Albanije, najstarije je jezero u Europi. Ono je dom mnogih biljnih i životinjskih vrsta koje nije moguće pronaći nigdje drugdje.

Sarajevski filmski festival u Bosni i Hercegovini najveći je filmski festival u jugoistočnoj Europi i jedan od najvećih u Europi.

Od potpisivanja pristupnog ugovora do pristupanja

Nakon što je potpisan Ugovor o pristupanju, **država pristupnica** ima pravo na određene privremene povlastice. Dobiva „status aktivnog promatrača” u većini tijela i agencija EU-a u kojima ima pravo iznošenja mišljenja, ali ne i pravo glasa; država može komentirati nacрте prijedloga, komunikacija, preporuka i inicijativa EU-a. Nakon završetka procesa ratifikacije, Ugovor o pristupanju stupa na snagu predviđenog datuma, a država pristupnica postaje članicom Europske unije.

Pomoć u pripremi budućih članica

Kako bi pomogao zemljama u pripremi za buduće članstvo, EU je izradio pretpristupnu strategiju. Ključni su elementi ove strategije sporazumi o pridruživanju (stabilizaciji i pridruživanju u slučaju zapadnog Balkana), financijska pomoć EU-a i sudjelovanje u programima EU-a.

Ugovorni okvir za odnose država proširenja s EU-om uspostavlja se kroz sporazume o pridruživanju. Na primjer, formalne veze Turske s EU-om sadržane su u sporazumu o pridruživanju potpisanom 1963. (Sporazum u Ankari) te su 1995. proširene na carinsku uniju. Za zemlje zapadnog Balkana, poseban proces, proces stabilizacije i pridruživanja (SAP) utemeljen je 1999.

EU pomaže zemljama u procesu proširenja da razviju konkurentnija tržišna gospodarstva. Kao sudionik u

tom procesu, EU podupire gospodarske reforme. Zemlje proširenja trebaju provesti značajne reforme kako bi se osiguralo usvajanje pravila EU-a, ali i njihovo pravilno provođenje. Moguće je da trebaju osnovati nova tijela, kao što je neovisno tijelo nadležno za tržišno natjecanje ili agencija za hranu. Ili trebaju restrukturirati postojeće ustanove: demilitarizirati policiju, unaprijediti čuvare okoliša ili dati tužiteljima veću autonomiju u borbi protiv korupcije.

Te reforme podrazumijevaju velike investicije u znanja i fondove. EU nudi širok raspon programa i mehanizama za pružanje **financijske i tehničke pomoći** u provođenju tih reformi. Svjestan izazova koje reforme mogu predstavljati građanima u dotičnim zemljama, EU promiče i razumijevanje procesa pridruživanja u široj javnosti. To se primjerice čini putem dijaloga s civilnim društvom – sindikatima, udrugama potrošača i drugim nevladinim organizacijama.

Važan aspekt pomoći EU-a jačanje je „**institucionalnih kapaciteta**”. To zapravo znači osigurati da javni sektor zemlje koja se priprema za pridruživanje u praksi zna kako raditi na predmetima EU-a te da općenito radi učinkovito i demokratski. EU pomaže u razvoju struktura ili obuci osoblja odgovornog za primjenu pravila EU-a. Savjeti za provedbu pravne stečevine često se pružaju putem „twinning” projekata, u kojima su stručnjaci država članica EU-a angažirani za pružanje pomoći, ili putem kratkih radionica.

Pripremanje zemlje za članstvo znači i pomaganje pri unaprjeđenju njezine infrastrukture, kao što je izgradnja

odlagališta krutog otpada ili poboljšanje prometne mreže, kroz kombinaciju potpora EU-a i zajmova od međunarodnih financijskih institucija.

Zemlje proširenja mogu sudjelovati u programima EU-a, primjerice u području javnog zdravstva, istraživanja ili obrazovanja. To iskustvo omogućuje im da nauče kako postupati s izvorima financiranja na koja će steći pravo nakon pristupanja te im pomaže upoznati se s politikama i instrumentima EU-a.

Potpora EU-a

Financijska pomoć EU-a pomaže zemljama da razviju kapacitete za usvajanje i provedbu europskih standarda. Od 1991. do 2011. Europska unija osigurala je više od 16 milijardi eura pomoći za zapadni Balkan, što je ujedno jedan od najvećih iznosa pomoći po stanovniku u svijetu. Od 2007. države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje primale su sredstva i potpore iz fondova EU-a kroz **instrument pretpristupne pomoći (IPA)**. EU i nacionalna nadležna tijela predmetnih zemalja odlučuju o područjima u koja je potrebno uložiti sredstva.

Projekti financirani kroz IPA-u usmjereni su na jačanje demokratske institucije i vladavinu prava, reformiranje

javne uprave, podržavanje gospodarske reforme, promicanje poštivanja ljudskih prava kao i prava manjina te ravnopravnosti spolova, podržavanje razvoja civilnog društva i unapređenje regionalne suradnje, te pridonosenje održivom razvoju i smanjenju siromaštva. Dakle, fondovi IPA-e podupiru donošenje i provedbu zahtjeva za članstvo.

Očekuje se da će ukupna pretpristupna sredstva za razdoblje od 2014. do 2020. iznositi oko 11,7 milijardi eura, a o konkretnim se raspodjelama odlučuje svake godine.

Pretpristupna pomoć EU-a 2013., u milijunima eura

Albanija	95,3
Bosna i Hercegovina	108,8
Hrvatska	93,5
Bivša jugoslavenska republika Makedonija	113,2
Kosovo	71,4
Crna Gora	34,5
Srbija	208,3
Turska	902,9
Višekorisnički program	177,2

Kanjon rijeke Tare na sjeveru Crne Gore najdulji je kanjon u Europi.

Što se postiže proširenjem EU-a

EU pruža znatne ekonomske i društvene koristi „starim” i „novim” državama članicama.

„Nove” zemlje u pravilu imaju veći gospodarski rast od „starih”, što im je omogućilo povećanje bruto domaćeg proizvoda (BDP) po stanovniku s 40 % 15 „starih” zemalja 1999. na 60 % u 2012.

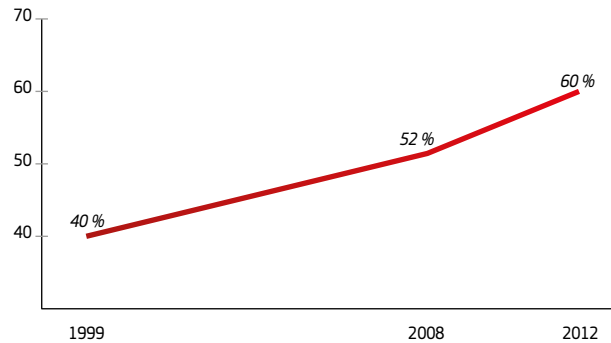
Gospodarski rast u „novim” državama članicama bio je otprilike 4 % godišnje nakon dugog vremenskog razdoblja. Procjenjuje se da se gospodarski rast zbog povećane trgovine s novim zemljama i ulaganja u poduzeća u tim zemljama i u „starim” državama članicama povećavao za 0,5 % godišnje.

Iako slobodno kretanje osoba izaziva polemike u nekim zemljama, procjenjuje se da je zahvaljujući mobilnosti poslije proširenja, BDP u „starim” državama članicama dugoročno gledano narastao za gotovo 1 %. Porez koji plaćaju mobilni radnici u EU-u veći je od njihovih potraživanja za socijalnim naknadama. Nema dokaza da je „socijalni turizam” široko rasprostranjena ili sustavna pojava. EU ne usklađuje nacionalne programe socijalne sigurnosti ni sustave socijalne pomoći. Svaka država članica sama odlučuje o naknadama, o tome kome će ih dodijeliti, pod kojim uvjetima i na koje razdoblje.

Osim većeg prosperiteta, procesom proširenja promiče se i stabilnost, sigurnost i vladavina prava zemljama koje se pridružuju EU-u.

Politika proširenja odigrala je vrlo važnu ulogu u preobrazbi bivših komunističkih zemalja, koje su pristupile EU-u 2004. godine, u države s djelotvornim tržišnim gospodarstvom i demokratskim političkim institucijama. Taj je proces ispunjenje obećanja koji je EU dao krajem hladnog rata bivšim komunističkim zemljama središnje i istočne Europe. Vodstvo Europske komisije i drugih institucija, kao i institucionalno i pravno znanje te iskustvo koje su pružale tadašnje članice EU-a, pomoglo je tim zemljama da prođu jedan od najbržih modernizacijskih procesa u povijesti.

„NOVE” DRŽAVE ČLANICE HVATAJU KORAK SA „STARIMA”

BDP po stanovniku u 12 „novih” država članica pridruženih EU-u 2004. i 2007. izražen kao postotna vrijednost BDP-a po stanovniku u 15 „starih” država članica do 2004.

Slobodno kretanje osoba

Slobodno kretanje robe, usluga, kapitala i osoba osnovno je načelo EU-a. To znači da svi građani EU-a imaju pravo na rad u drugim državama članicama te u njima mogu živjeti pod uvjetom da su zaposleni ili imaju dovoljno sredstava za život. Međutim, u nedavnom slučaju rumunjske državljanke koja se preselila u Njemačku samo radi potraživanja socijalnih naknada Sud Europske unije jasno je dao do znanja da slobodnim kretanjem osoba nije obuhvaćen „socijalni turizam”. Zaključio je da rumunjska državljanica nema pravo na naknade koje dodjeljuje Njemačka („Elisabeta Dano protiv Jobcenter Leipzig”, studeni 2014.).

Poticanje ekološke proizvodnje – od Donje Austrije do Češke

Johannes Gutmann osnivač je i direktor Sonnetora, poduzeća koje nudi biljke, čajeve i začine iz ekološke proizvodnje. Poduzeće uzgaja i prikuplja proizvode od više od 150 ekoloških poljoprivrednika te ih pakira i prodaje pod jednim logotipom. Sonnetor vodi strogu politiku u pogledu održivog regionalnog razvoja i podupire mala ruralna gospodarstva s dugom tradicijom u regiji Waldviertel u Donjoj Austriji.

Johannes Gutmann: „Proširenje EU-a 2004. bila je prekretnica u našem razvoju. U Češkoj smo još od 1992. imali podružnicu, ali ukidanjem graničnih ograničenja oba su se poduzeća mogla još brže razvijati. Proteklih 10 godina broj zaposlenika u Austriji porastao je s 45 na 225, a u Češkoj s 20 na 85.” Od 2004., Sonnetor može izvoziti u sve države članice, a i kupovati od njih u velikoj količini. Gospodin Gutmann dodaje: „Odnosi su se otad dobro razvili, a proširenje je znatno pridonijelo boljem međusobnom razumijevanju, povjerenju i uvažavanju.”

Promjene poslovnih uvjeta pogoduju latvijskom proizvođaču

Normunds Bremers direktor je poduzeća Wenden Furniture sa sjedištem u latvijskom gradiću Jaunpiebalga. Poduzeće je osnovano 2005., nedugo nakon što se Latvija pridružila Europskoj uniji. Proizvodi uglavnom stolce od drva, a proizvodni kapacitet veći je od 10 000 stolaca mjesečno. Poduzeće želi proširiti i razviti opseg svojih proizvoda kako bi ih moglo nuditi kupcima u drugim državama.

Normunds Bremers: „Pristupanje EU-u donijelo je velike prednosti, ne samo meni, već i poduzeću. Izvozimo 98 % naših proizvoda, uglavnom u druge europske zemlje. Sada kada smo postali dio EU-a, imamo manje birokratskih formalnosti. Ne moramo više ispunjavati brojne dokumente, već se možemo bolje posvetiti radu. To ujedno znači i da naši proizvodi brže i jednostavnije dolaze do naših kupaca. Poslovni partneri i ulagači vide u nama pouzdanog i sigurnog partnera. Zahvaljujući činjenici da smo u Europskoj uniji, poslovni je razvoj održiv. Latvija je možda mala država, ali zajedno s drugim državama članicama pruža mnoge mogućnosti. EU jamči stabilnost i razvoj.”

Više o nekim osobama koje smo predstavili na ovim stranicama možete saznati gledajući ovaj videozapis.

Suradnja danas za čišću energiju sutra

Studenti diplomskih studija i zaposlenici na Sveučilištu Sabanci trenutačno proučavaju mogućnosti čišće uporabe ugljena. To uključuje smanjenje razina sumpornog dioksida koji se ispušta u atmosferu, smanjenjem sadržaja sumpora u ugljenu prije izgaranja. Istraživači povezuju metode genetskog inženjeringa s mikrobnim odsumporavanjem kako bi poboljšali smanjenje organskog sumpora u ugljenu podrijetlom iz Turske i Bugarske. U prvoj fazi istraživanja sudjelovala je i Bugarska akademija znanosti. Novim postupkom dobiva se ekološki prihvatljiviji i jeftiniji ugljen od ugljena dobivenog kemijskim ili fizikalnim odsumporavanjem.

Profesor Yuda Yurum sa Sveučilišta Sabanci i dr. Gizem Dinler Doğanay sa Tehničkog sveučilišta u Istanbulu izjavili su: „Istraživanje se još uvijek odvija u laboratoriju i trenutačno je u fazi testiranja. Sljedeći je korak pilot-faza. Bugarska skupina vođena profesorom Stefanom Marinovim radila je na dvama projektima koja su uključena u studiju. Bila je to uspješna suradnja i nadamo se da ćemo s njima surađivati i u budućnosti.”

Otkrićima u ovom području može se pridonijeti čišćoj uporabi ugljena u EU-u, osobito sada kada neke države članice više upotrebljavaju to gorivo.

Srpsko novoosnovano poduzeće s odličnom zamisli

Strawberry Energy novoosnovano je poduzeće iz Beograda koje je osmislilo jedinstvenu tehnološku inovaciju na svjetskoj razini – mali prijenosni solarni punjač pod nazivom Strawberry Tree Mini. Taj inovativni proizvod pretvara čistu solarnu energiju u električnu i može se upotrebljavati za punjenje malih prenosivih uređaja, kao što su mobilni telefoni, fotoaparati i MP3 uređaji.

Strawberry Energy jedno je od brojnih novih poduzeća koja podupire fond Innovation Serbia Project (financiran preko instrumenta EU-a za prepristupnu pomoć), kojemu je cilj poticanje inovacija financiranjem privatnih mikro i malih poduzeća u početnoj fazi. Skupina mladih poduzetnika koja trenutačno razmišlja o proširenju svojeg poslovanja u EU izjavila je: „Čvrsto smo uvjereni da je neograničena mobilnost ideja, znanja i osoba ključna za svakodnevni život. Tako dolazimo ne samo do novih ideja, već osjećamo i da imamo mnogo toga za ponuditi građanima Europske unije.” Prvi Strawberry Tree u Europskoj uniji bit će postavljen ispred Europskog parlamenta u Bruxellesu.

Srpsko novoosnovano poduzeće izradilo je prijenosni solarni punjač.

Od maloga poljoprivrednog gospodarstva do internetskog poslovanja s potporom EU-a

Pri ulasku Poljske u Europsku uniju 2004., mnogi su strahovali od toga hoće li se mala i srednja obiteljska gospodarstva slomiti pod pritiskom globalne konkurencije. No, ona još uvijek stoje čvrsto, vjerojatno i čvršće nego prije. Tomasz Obszański ima farmu od 21 hektara, koja se nalazi u Tarnogródu, blizu ukrajinske granice.

Tomasz objašnjava svoj put otkad je Poljska postala članicom EU-a. „Zapravo nisam bio siguran hoće li to doista imati utjecaja na moj svakodnevni život”, kaže. „Međutim, nakon nekoliko mjeseci počeo sam uviđati da je članstvo Poljske pozitivna stvar za mene, osobito kad sam shvatio da imam pravo na sredstva pomoći za razvoj farme.”

Tomasz se mudro koristio tim sredstvima kako bi svoje gospodarstvo pretvorio u poduzeće u procvatu. Tomasz je 2010. sudjelovao u programu EU-a što mu je omogućilo osnivanje novog poduzeća za uzgoj organskih žitarica i proizvodnju organskih ulja visoke kvalitete.

„Zahvaljujući tim sredstvima kupio sam prešu za proizvodnju organskih ulja u skladu s europskim standardima o ekološkoj poljoprivredi”, objašnjava. „To me ojačalo i pripremio da se suočim s izazovima otvorenog gospodarstva.” Proizvodi iz njegove lokalne prodavaonice zdrave hrane danas se prodaju na regionalnim sajmovima, tržnicama, u ljekarnama i na internetu, pa prodaja bilježi stalan rast.

EU je najvažniji uvozni i izvozni partner Turske, dok je Turska sedma po redu najvećih uvoznih tržišta EU-a i peta po redu njegovih najvećih izvoznih tržišta.

EU pomaže suzbijanju kriminala na Balkanu.

Tužitelji surađuju: borba protiv organiziranog kriminala i korupcije

Organizirani kriminalni problem je na svjetskoj razini; kako bi ga se uspješno suzbilo, nužna je snažna međunarodna suradnja. Zemlje zapadnog Balkana trebaju razviti odgovarajuće strukture i steći iskustvo kako bi provodile istrage i kazneno progonile složene kriminalne skupine u međunarodnom kontekstu.

EU podupire projekte u okviru kojih se tužitelji iz država članica EU-a upućuju u regiju kako bi svojim kolegama pružali stalne savjetodavne usluge. „Međunarodne zločinačke bande imaju učinkovite, dobro organizirane i prilagodljive postupke s jakim prekograničnim mrežama te su sposobne vrlo brzo prenositi informacije. U načelu, uvijek smo jedan korak iza zločinaca, no s funkcionalnim i jakim mrežama taj jaz možemo smanjiti”, kaže predstavnik austrijske Službe kriminalističko-obavještajnih poslova.

Učinak projekta osjetio se diljem zapadnog Balkana u travnju 2013. kada je specijalna policija iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije provela operaciju „Šetač”. Operacija je snažno pogodila strukture narko-mafije koje djeluju u tim zemljama. Deseci osumnjičenih uspješno su uhićeni te je zaplijenjena veća količina oružja i eksploziva.

Od ovog projekta nemaju koristi samo tužitelji u zemljama zapadnog Balkana, nego on u konačnici štiti i građane pogođene organiziranim kriminalom bilo gdje.

Izgledi za budućnost

Postupno proširenje odigralo je ključnu ulogu u očuvanju demokracije i održavanju stabilnosti na europskom kontinentu. To je istaknuto i u obrazloženju dodjele Nobelove nagrade za mir Europskoj uniji 2012. godine. I danas politike EU-a imaju stabilizirajući učinak na zapadni Balkan i predstavljaju temelj za demokratske reforme u Turskoj. Ova politička preobrazba dovodi do stvarnih promjena u praksi. Pristupanje Hrvatske najbolji je primjer: iako još prije samo dva desetljeća rastrgana sukobom, zemlja je danas u stabilnoj demokraciji, sposobna preuzeti obveze članstva u EU-u i pridržavati se standarda EU-a.

Naravno, pristupanje EU-u ne odvija se automatski: proces se temelji na strogoj uvjetovanosti, pri čemu se svaki daljnji korak temelji na stvarnom napretku na terenu i dogovaraju ga svi dionici procesa. Time se osigurava potpuna spremnost države kandidatkinje za članstvo prije pridruživanja. Reforme povezane s EU-om nisu ograničene na usklađivanje domaćih zakona sa standardima EU-a. Poštivanje vladavine prava, demokratskih načela i ljudskih prava i dalje su žarišna točka u procesu proširenja.

Srbija je postala jedna od najvažnijih destinacija za ulaganje u srednjoj i istočnoj Europi. Gotovo 90 % stranih ulaganja u Srbiji ulaganja su europskih poduzeća.

Više o temi

- ▶ **Internetska stranica Europske komisije o proširenju:** <http://ec.europa.eu/enlargement/>
- ▶ **Imate li pitanja o Europskoj uniji? Obratite se službi za informiranje građana:**
Europe Direct: 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

